

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHISI KASBINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA TALABLARI

Yuldashov Ikromjon,
Jismoniy madaniyat dekani, (PhD)

Po'latova Shaxnoza
2-kurs magistri
Farg'ona davlat universiteti

Mamlakatimizda ta'lim tizimini takomillashtirishda Vatan ravnaqiga o'z hissasini qo'shadigan yosh avlodni tarbiyalab voyaga yetkazish hamda jismoniy tarbiya va sport ishlarini rivojlantirish masalalariga jiddiy e'tibor berilmoqda. Bularning hammasi jismoniy tarbiya o'qituvchilarining jismoniy tarbiya darslaridagi faoliyati, o'quvchi-yoshlarni harakat ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga hamda maxsus bilim berishga xizmat qiladi.

Bugungi kunning talab darajasidan kelib chiqqan holda o'qituvchini ma'naviy yuksaltirish borasida ham, uni haqiqiy yuksak unvoniga loyiq bo'lishga har tomonlama tayyorlash borasida ham, o'quvchilarga maxsus bilim berish, shu jumladan, o'quvchilarni harakat ko'nikmalariga o'rgatish bilan jismoniy tayyorgarligi va salomatligini oshirishga alohida e'tibor qaratish dolzarb masalalardan biri bo'lib kelmoqda.

“Ta'lim to'g'risida”gi Qonun va “Kadrlar tayyorlash milliy Dastur”ini amalga oshirishda pedagogik ta'lim tizimini takomillashtirish, o'qituvchilarning hayot va turmush sharoitlarini yaxshilashga va ular mehnatini rag'batlantirish masalalariga katta e'tibor berib kelinmoqda.

O'qituvchilik kasbi mamlakatimizda eng sharaflilardan biri hisoblanib, o'qituvchilar oldida juda muhim vazifalar jumladan: o'z o'quvchilarini milliy g'oyaviy ruhda tarbiyalash, ularni bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish; ular faoliyatini va darsdan tashqari bo'sh vaqtlarini samarali tashkil etish; aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini olib borish; pedagogik bilimlarni targ'ibot-tashviqot ishlarini olib borish kabi vazifalar mavjud.

Barcha fanlarning o'qituvchilari qatori jismoniy tarbiya o'qituvchisi ham tarbiya jarayonida tarbiyaning barcha elementlari kompleksidan kelib chiqib o'quvchilarni tarbiyalashi lozim. Shundan kelib chiqqan holda jismoniy tarbiya uchun xarakterli bo'lgan ayrim xususiy vazifalarni bajarishi maqsadga muvofiqdir¹:

- jismoniy mashqlar bilan shug'ullanishga odatlantirish. Kam harakat qilish, organizmga jismoniy yukning kamligi, harakat faolligining sustligini yengish muammosini hal qiladi, mustaqil jismoniy mashq bilan shug'ullanish mashg'uloti uchun vaqt topishga o'rgatadi;
- jismoniy qiyinchiliklarni yengishni va mardonavorlikni tarbiyalash. Ko'pchilik harakat faoliyatini o'zlashtirish ma'lum darajadagi havf, tavakkalchilikni, maksimal jismoniy va

¹ А.Абдуллаев, Ш.Хонкелдиев, Жисмоний тарбия назарияси ва усулияти. Тошкент 2005 йил.

psixik zo'riqishni talab qiladi, ahamiyatli darajadagi nagruzkani organizm sarflagan energiyasi tiklanib ulgurmagan fonda bajara olishga chidashga o'rgatadi;

- gigiyenik malaka va odatlarni tarbiyalash. Jismoniy mashqlarning samaradorligi asosan gigiyenik omillardan to'g'ri foydalanish bilan bog'liq. Harakat faoliyatlarini o'qitishning jarayoni ish rejimiga rioya qilishni tarbiyalash, ovqatlanish, uyqu, tana va badanini parvarishlash, kiyim-bosh va boshqalarni o'z ichiga oladi;

- o'quvchilar orasida o'zaro munosabatlarni to'g'ri shakllantirishga erishish. Chunki harakat faoliyatlarini o'zlashtirish, takomillashtirish jamoatchilikka tayanib munosabatlarni tashkillash emosionallik bilan aloqador. Shug'ullanuvchilarning, ayniqsa, turli jinsdagilarning yuqori darajadagi o'zaro yordami yoki raqiblik orqali aloqasi, do'stlik, o'rtoqchilik, o'g'il bolalar va qizlar orasidagi yuqori axloqiy munosabatlarning shakillanishida bebaho vositadir; -harakat faoliyatlari davomida mustaqillikni tarbiyalash. O'quvchilarning sport zali yoki sport maydonida harakatlanishiga nisbatan mustaqillik berish, bir tomondan, o'quvchilarning o'z-o'zlarini boshqarishiga imkon bersa, ikkinchi tomondan, o'z faoliyatiga javobgarlikni his qilish uchun sharoit yaratadi, o'z harakat faolligiga ongli munosabatni va uni amalga oshirish usulini o'ylashga o'rgatadi;

- umumiy va xususiy tarbiyaviy vazifalarni hal qilish o'qituvchi bilan o'quvchini yuqori darajadagi aloqasi (o'qituvchining kommunikativlik komponenti) sharoitida amalga oshiriladi.

Shu bilan birgalikda ta'limning usuliyatlariga qo'yilgan umumiy talablar har qanday aniq holatda u yoki bu usuliyatni maqsadga muvofiq holda qo'llash qator talablarga rioya qilishni taqazo etadi. Shulardan biri bu o'qituvchining individual xususiyatlari va imkoniyatlarini muvofiqligidir.

O'qituvchining individual xususiyatlari va imkoniyatlarini muvofiqligi. Albatta, har bir pedagog ta'limning barcha usuliyatlarini to'la hajmda egallagan bo'lishi, ba'zi o'qituvchilar ayrim usuliyatlarni yaxshi, ayrimlarini esa yaxshi bilmaydilar. Jismoniy tarbiya jarayonida o'qituvchining bunday xususiyatlarni hisobga olishga to'g'ri keladi. Agar ma'lum holatda ikki xil usuliyatdan bir xil natija chiqishi aniq bo'lib qolsa, albatta, o'qituvchi o'zi puxta bilgan usuliyatni qo'llashi lozim.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda jismoniy tarbiya o'qituvchisi jismoniy tarbiya darsidagi quyidagi talabalarga e'tibor qaratishi maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- jismoniy tarbiya darslari muayyan umumiy va xususiy vazifalarga ega bo'lishi; umumiy vazifalar barcha dars yoki darslar turkumi jarayonida, xususiy vazifalar esa alohida olingan bir dars mobaynida hal qilinishi; dars usuliy tomondan va tarbiyaviy jihatdan to'g'ri tashkil qilinishi; oldingi o'qitilgan materiallarni mashg'ulotlarda izchil davom ettirish va ayni paytda ular yaxlit tugallangan, muayyan darajada bo'lg'usi darsning vazifasi va mazmuni bilan bog'lanishi; o'quvchilarning tarkibi, ularning yoshi, jinsi, jismoniy rivojlanishi va jismoniy

tayyorgarligi har tomonlama jismoniy rivojlanish, sog'likni mustahkamlash, qaddi qomatni shakllantirishdek tarbiyalash uchun yordam beruvchi mashqlar va o'yinlarni to'g'ri tanlash; darsni o'quvchilar uchun qiziqarliligi ularni harakat faoliyatga daovat ettishi; jismoniy tarbiya darsi o'quv kuni tarkibidagi boshqa darslar bilan muvofiq, uzviy olib borilishidek holatlar jismoniy tarbiya darsining asosiy talablari hisoblanadi.

Jismoniy tarbiya darslari uni tashkillash xarakteriga, darsdagi tarbiya yoki ta'limning yo'nalishiga, darsga qo'yilgan pedagogik vazifalariga ko'ra klassifikasiyalanadi. Quyida darsning klassifikasiyasiga to'xtalib o'tamiz va bunda jismoniy tarbiya o'qituvchisi ushbu turlaridan foydalangan holda darsni tashkil qilishi mumkni. Ular: «Kirish», «Yangi materialni o'zlashtirish», «Aralash», «Mustahkamlash va takomillashtirish», «Yakuniy darslar».

1. Kirish darslari o'quv yilining, o'quv choraklarining birinchi, shuningdek, o'quv choragi uchun rejalashtirilgan dasturning yangi bo'limi yoki mavzularini boshlanishidagi darslar. Bunday darslar o'zining mazmuni va tuzilishiga ko'ra, an'anaviy darslardan biroz farqlanadi. Ular ma'ruza, suhbat, o'zaro muloqat tarzida tashkillanishi mumkin.

2. Yangi materialni o'zlashtirish darslari faqat dasturning yangi mavzularinigia o'zida mujassamlashtirgan bo'ladi, o'zidan oldingi turkum darslari nihoyasi bilan bog'lanadi va o'zining quyidagi asosiy elementlaridan tarkib topadi: 1. O'quvchilarni diqqatini yig'ish. 2. Organizmni tayyorlash (umumiy chigal yozish). 3. Qoidalar, harakat texnikasi va taktikasini o'zlashtirish. 4. Yuklamni ozaytirish. 5. Darsni yakunlash va uyga vazifa.

3. Aralash darslar – pedagogik vazifasiga ko'ra dars xillarining boshqa turlaridan farqli o'laroq jismoniy tarbiya o'qituvchilari tomonidan amalda ko'proq foydalaniladi. O'z mazmuniga ko'ra bu darslar ta'lim jarayonining tanishtirish, o'zlashtirish, mustahkamlash va takomillashtirish bosqichlarining mazmunini o'z ichiga oladi va har bir dars (yoki mashg'ulot)da ham yangi o'zlashtirilmagan, yoki oldin o'zlashtirilgan, mustahkamlangan, takomillashtirilgan materialni o'qitadi.

4. Mustahkamlash va takomillashtirish darslari – kirish, yangi materialni o'zlashtirish darslaridan so'ng asosan harakat texnikasining asosi o'zlashtirib bo'lingandan so'ng, o'rganilgan mashqlarni mukammal bajarish maqsadida tashkillanadi. Darsning bu xili o'zida quyidagi tipik elementlarni mujassamlashtirishi mumkin: 1. O'quvchilar diqqatini tashkillash. 2. Organizmni tayyorlash (maxsus chigal yozish). 3. Harakat texnikasi va taktikasini mustahkamlash va takomillashtirish. 4. Yuklamani pasaytirish. 5. Darsni yakunlash va uyga vazifa berish.

5. Yakunlash darslari – o‘z mazmuniga va pedagogik vazifasi nuqtai nazaridan boshqa darslardan butunlay farqlanadi. Bu darslar davomida o‘quv yili, o‘quv choragi, dastur materialini o‘zlashtirish uchun o‘tkazilgan turkum darslarga yakun yasaladi².

O‘qituvchilik faoliyatining mahsuli boshqa kishining psixik va jismoniy qiyofasida, uning bilimlari, malakalari, xarakter xislatlarida jismoniy va aqliy qobiliyatida umumlashadi.

Kishining murakkab kamoloti natijasida ular nimalarga ma’sul ekanligini farqlash qiyin bo‘ladi. Unga nima ko‘proq ta’sir ko‘rsatadi: mazkur pedagogik ta’sirimi, boshqa ijtimoiy ta’sirlarimi yoki tabiiy iste’dod kurtaklarimi?

Bunda shaxsga ko‘rsatiladigan barcha ta’sirlarni muvofiqlashtirish, ularni koordinasiyalash har doim pedagog zimmasiga tushadi.

O‘qituvchilik faoliyati tegishli qobiliyati va malakalarini talab etadi. Bularga quyidagilar kiradi.

1. O‘qituvchi (tarbiyalovchi) shaxsni loyihalash, o‘quv – tarbiyaviy materialni o‘quvchilarning yoshi va individual hususiyatlariga muvofiq ravishda tanlash va tuzishga bo‘lgan konstruktiv qobilyat va malakalar.

2. O‘quvchini (o‘quvchilarni) hilma - hil faoliyat turlariga jalb qilish, jamoani vujudga keltirish va uning har bir alohida shaxsga ko‘rsatadigan ta’sirini boshqarishga bo‘lgan tashkilotchilik qobilyati va malakalari.

3. Tarbiyalanuvchilar bilan to‘g‘ri o‘zaro munosabatlar o‘rnatish hamda bu munosabatlarni o‘quvchilarning rivojlanishiga muvofiq ravishda o‘zgartirishga bo‘lgan kommunikativ qobilyat va malakalar.

4. Ob’yekt, proses va o‘z faoliyati natijalarini tadqiq qilish hamda uni olinadigan bilimlar asosida to‘g‘irlashga bo‘lgan ginostik qobilyat va malakalar.

P.F.Lesgaft jismoniy tarbiya o‘qituvchisiga ham umumiy, ham maxsus talablar qo‘yar edi. «Jismoniy tarbiya rahbari o‘qishiga aloqador bo‘lgan har bir kishi kabi, - deb yozgan edi u, - yaxshi ma’lumotli kishi bo‘lishi, o‘z fanini, shuningdek, yosh organizmning formasi va rivojlanishi faoliyatini yaxshi bilishi kerak. Lekin asosiysi – uning o‘zi intizomli, vazmin, o‘z haraktlarini nozik boshqara oladigan kishi bo‘lishi lozim»³.

Jismoniy tarbiya o‘qituvchilari umumta’lim maktablarda ommaviy–sport ishlarni olib borishadi. Jismoniy tarbiya o‘qituvchisi jismoniy tarbiya jamoasi faollarini tarkib toptiradi va tarbiyalaydi. Jismoniy tarbiya jamoasini ishi tashkilotchilari jamoatchi hakamlar, instruktorlar, jamoatchi – trenerlar, jismoniy tarbiya jamoa a’zolari va boshqa kishilarning faol tarkibiga kiradilar.

² Саламов Р. Жисмоний тарбия назарияси ва услубиёти (спортнинг назарий асослари). 2-жилд дарслик. Тошкент ЎзДЖТИ нашриёти. 2014 й.

³ А.Абдуллаев, Ш.Хонкелдиев, Жисмоний тарбия назарияси ва услубиёти. Тошкент 2005 йил.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi murakkab sharoitlarda ishlaydi: sport zali guruh honasiga qaraganda ancha katta, jismoniy tarbiya darslaridagi sharoit vaqt – vaqti bilan almashinib turadi (sport maydonchasi, gimnastika zali basseyn, mashg'ulotlari uchun ochiq joy va boshqalar), o'quvchilar hilma – xil va uyushmagan holda foydalanishganda, ko'pincha xavfli bo'lgan asboblarni qo'llaydilar. Bundan tashqari, o'quvchilarning yuqori darajadagi harakat faolligi jarohatlarga olib kelishi mumkin.

Bu bosqichda o'qituvchi darslarni ma'noli, tashkiliy uslubiy va moddiy ta'minlanishini kiritadigan katta yo'llarni bajaradi. Bevosita tayyorgarlik ko'rish jarayonida o'qituvchi quyidagi xarakterlarni izchil bajaradi:

1. Darsning vazifasini aniqlab beradi. Darslar vazifasining o'quv materialini rejalashtirish allaqachon vujudga kelib bo'lgan, ammo ish jarayonida o'qituvchi taklif qilingan aniq mashqlar o'zlashtirilishi bo'yicha pedagogik harakatlar tezlik darajasi juda ham yuqori yoki juda ham pastligi ayon bo'lib qolgan bo'lishi mumkin. Darsga bevosita tayyorgarlik ko'rish vazifalarini aniqlash bilan boshlanadi.

2. O'qituvchi mo'ljallangan vazifalarni yechish uchun vosita tanlaydi. Shu bilan birga ayni bir xil vazifalarni har xil vositalar bilan yechish ehtimoldan uzoq emasligi hisobga olinadi. Ammo ta'limning har xil bosqichlarida har bir aniq xulosa uchun har xil samaraga ega bo'ladi. O'qituvchi qo'yilgan maqsadga o'quvchilarni qisqa yo'llar bilan olib borishi va qator vazifalarni yechishgi imkon beruvchi eng ko'p maqsadga muvofiqlari tanlashga majburdir.

3. O'qituvchi tashkiliy – uslubiy ta'minlashni amalga oshiradi, ya'ni o'quvchilar faoliyatini uyushtirishning shakli va uslubini tanlaydi, darsning qimmatbaho soniyalarini tejash, jihozlarni to'plash va tarqatish, asboblarni yig'ishtirish va o'rnatish usuli, ularni ko'tarish va joylashtirishni aniqlaydi. Bir vaqtning o'zida jaroxatlarning oldini olish tadbirlarini ko'radi.

4. Darsga harakatlantiruvchi tayyorgarlik ko'rishni amalga oshiradi.

O'qituvchi maktab jismoniy tarbiya dasturining nazorat me'yorlarida ko'zda tutilgan natijalar darajasida o'quvchilarga taklif qilingan mashqlarni hammasini ko'rsata bilish kerak. Dars oldidan unga yangi tayyorlangan va yakunlovchi mashqni tasdiqlashi kerak. Keyingi darsda rejalashtirilgan mashqlar bajarilishini o'xshatishi yoki bajarishi lozim.

Shuningdeko'qituvchi quyidagi nutq talablariga rioya etishi kerak. Nutqlar ohangi, tantanali, bayramona (sport bayramlarida, kechalarda, yilning oxirida musobaqalar yakunlarini yasash vaqtida), shodiyona yoki dilsiyohlik (g'alaba yoki mag'lubiyatdan keyin), g'azabli (intizom buzilganda) ovoz bo'lishi mumkin. O'qituvchilarni chalg'ituvchi, nasihatgo'y ohang ma'qbul emas. Dadil, irodali nutq bilan sinfni muvaffaqiyatli boshqarish mumkin “baqiroq” o'qituvchi zaruriy intizomga erisha olmaydi, chunki o'quvchilar ovozning qattiq jaranglashishiga moslashib qoladilar. Mabodo, qattiq ovoz bilan gapirish zarurati tug'ilsa, bu unga qo'yiladigan natija keltirmaydi. Juda ham sekin berilgan buyruq va farmoyish o'quvchilarni eshitish

qobiliyatini taranglashishiga majbur qiladi. Bu ularni tez toliqtiradi va o'quvchilarni beparvo qilib qo'yadi.

5. O'qituvchi darsning moddiy ta'minotini amalga oshiradi. Shu nuqtai nazardan ish uch xil yo'nalishda boradi: birinchidan, navbatdagi dars uchun materialni yaratish va mukammallashtirish: ikkinchidan, mavjud asbob usknalarni, inventarlarni, asboblarni tayyorlash: uchinchidan, dasturning keyingi bo'limlariga o'tish uchun sharoitlar yaratish.

Birinchi yo'nalish quyidagilardan iborat: Mashg'ulotlar arafasida o'qituvchi va o'quvchilar kuchi bilan maktab ustaxonasi sharoitda kichik inventarlarni (granata, chamberaklar, to'ldirilgan koptoklar, gimnastika tayoqchalari va boshqalar) tayyorlash: belgilarni yaxshilash, mashqlar bajarilishining sifatiga, o'z-o'zini nazorat qilish va nazoratning yaxshilanishiga ko'maklashuvchi har xil texnikaviy asboblar, o'quv kartochokalari musiqaviy yozuvlar, ko'rgazmali qurollar tayyorlash:

Ikkinchi yo'nalish bevosita dars oldidan amalga oshirilishi va unga joy tayyorlashga yo'naltirilgan (gigiyenik sharoitlar, qo'nish joyi, asboblarni – inventarlarni, bayroqchalarni, ruletkalarni va hakozolar o'rnatish). Bu tayyorgarlikka darsdan vaqtincha ozod qilingan va navbatchi o'quvchilarni jalb qilish kerak.

Adabiyotlar

1. Ханкельдиев, Ш. Х., & Хасанов, Ш. (2021). Особенности методики подготовки юных боксеров на предсоревновательном этапе. In Наука сегодня: проблемы и пути решения (pp. 93-94).
2. Shoxjaxon, X. (2022, October). HARAKATGA O'RGATISHNING USLUBIY TAMOYILLARI. In E Conference Zone (pp. 39-51).
3. Shoxjaxon, X. (2022, October). TA'LIM JARAYONIDA HARAKATGA O'RGATISHNING METODLARI VA ETAPLARI. In E Conference Zone (pp. 19-31).
4. Ханкельдиев, Ш. Х., & Хасанов, Ш. (2021). Акцентированная физическая подготовленность юных боксеров на начальном этапе обучения. In НАУКА СЕГОДНЯ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ (pp. 41-43).
5. Valievich, D. S., & Iqbolakhan, A. (2022, November). PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF IMPROVING PHYSICAL FITNESS OF GENERAL EDUCATION SCHOOL STUDENTS (IN THE EXAMPLE OF PRIMARY CLASSES). In E Conference Zone (pp. 1-13).
6. Jalolov, S., & Abduraxmonov, S. (2022). Evaluation of the development of older school children on health tests. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(5), 927-930.

7. Jalolov, S., & Ilyasova, M. (2022). Resistant to the development of physical education in the lessons. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(5), 870-874.
8. Haydaraliev, X., & Malikov, I. (2022, June). **LOADING AND ITS NORM IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS**. In *E Conference Zone* (pp. 60-63).
9. Haidaraliev, H., & Nizamova, S. (2022). **AGE-RELATED FEATURES OF MOTOR QUALITIES IN YOUNGER SCHOOLCHILDREN**. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(05), 94-100.
10. Хайдаралиев, Х. Х. (2022). **ТЕХНОЛОГИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ АНТИКОРРУПЦИОННОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ**. *World scientific research journal*, 2(2), 202-210.
11. Haydaraliev, X., & Isakov, D. (2022). **Methods of Controlling the Physical Loads of Players**. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 8, 133-135.
12. Хайдаралиев, Х. Х. (2022). **РОЛЬ РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ**. *Academic research in educational sciences*, 3(3), 591-599.
13. Avazbek, M. (2022, October). **МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ МУАССАСАЛАРИДА НАРАКАТЛИ О'ЙИНЛАРНИ ТАШКИЛЛАШНИНГ ДИДАКТИК ПРИНТИПЛАРИ**. In *E Conference Zone* (pp. 32-44).
14. Mekhmonov, R. (2022). **MONITORING OF THE INFLUENCE OF HYPODYNAMIC FACTORS AND PHYSICAL PREPARATION OF STUDENTS**. *Журнал иностранных языков и лингвистики*, 6(6), 11-20.
15. Agzamovich, M. A. (2021). **Monitoring of the Motor Readiness of the Students of the National Guard Courses**. *European Journal of Research Development and Sustainability*, 2(12), 108-110.
16. Temur, E. **DEVELOP THE QUALITIES OF STRENGTH AND AGILITY IN YOUNG PLAYERS**.
17. Убайдуллаев, Р. (2021). **ОЦЕНКА ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ УЧАЩИХСЯ ШКОЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ**. ББК 75.1 А-43 Ответственный редактор, 277.
18. Murodilovich, U. R. (2022). **PEDAGOGICAL CONTROL OF PHYSICAL AND HEALTH WORK IN RURAL GENERAL SCHOOLS**. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, 2(1.5 Pedagogical sciences).
19. Ubaydullaev, R., & Abdullaev, U. (2022, June). **METHODS OF ASSESSING THE PHYSICAL DEVELOPMENT OF SCHOOLCHILDREN**. In *E Conference Zone* (pp. 74-78).

20. Rahimjan, U. (2022). TERRITORIAL PECULIARITIES OF DIFFERENTIAL ASSESSMENT OF PHYSICAL FITNESS OF RURAL SCHOOLCHILDREN. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 9, 58-66.
21. Хакимов, С. Т. (2021). Ёш волейболчилар жисмоний тайёгарлигини ўйин ихтисослиги бўйича такомиллаштириш. *Ташкилий кўмита*, 234.
22. Khakimov, S. T. (2022). THE WAYS TO ENHANCE THE TRAINING PROCESS OF YOUNG VOLLEYBALL PLAYERS. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 2022(2), 118-135.
23. Kholmiraevich, A. J. (2021). Innovations In Fitness Works and Physical Education. *Texas Journal of Medical Science*, 2, 4-5.
24. Kholmiraevich, A. J. (2022). Innovations in Fitness Works and Physical Education. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 6, 159-161.
25. Xolmirzaevich, A. J. (2022). JISMONIY MADANIYAT DARSINING MAZMUNI. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 8, 170-180.
26. Normatovich, U. Z. (2022). THE LEVEL OF PHYSICAL DEVELOPMENT AND PHYSICAL FITNESS OF STUDENTS IN GRADES 9-11. *Conferencea*, 9-16.
27. Mamirjan, Y. (2022). DEVELOPMENT OF VALELOGIC PHYSICAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 8, 57-62.
28. Yuldashev, M., & Yakubova, G. (2022, October). ADAPTIV JISMONIY TARBIYADA QAYTA TIKLANISH (REABILITATSIYA). In *E Conference Zone* (pp. 14-17).
29. Yuldashev, M., & Qobuljonova, M. (2022). GOALS AND OBJECTIVES OF CHOREOGRAPHIC TRAINING IN GYMNASTICS. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(05), 76-81.
30. Нишоновна, Д. Т. (2022). ЖИСМОНИЙ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ МАШҒУЛОТЛАРИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ТАЛАБАЛАР ОНГИГА СИНГДИРИШДА ПЕДАГОГИК ЁНДАШУВЛАР. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(9), 75-76.
31. Nishonova, D. (2022). Pedagogical possibilities for further improving physical culture in the development of a healthy lifestyle for talented girls in higher education institutions. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 7, 198-200.
32. Tojimatovna, N. D. (2022). TALABA QIZLARDA UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIK SALOMATLIKNI YAXSHILASHNING ASOSIY VOSITASIDIR. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(8), 543-546.
33. Tojimatovna, N. D. (2022, May). SOGLOM TURMUSH TARZI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE* (Vol. 1, No. 4, pp. 282-285).

34. Tojimatovna, N. D. (2021). Means Of Shaping the Health and Healthy Lifestyle of University Student Girls. *Texas Journal of Medical Science*, 2, 1-3.
35. Ogli, Z. U. M., & Ogli, P. K. D. (2020). УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ МАКТАБИ 7–8 СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ ЖИСМОНИЙ РИВОЖЛАНИШИГА БОҒЛИҚЛИГИ. *Academic research in educational sciences*, (4), 693-697.
36. Патиддинов, К. Д. (2022). Сравнительная динамика показателей физической подготовленности детей младшего школьного возраста с нормативами тестов здоровья “Алпомиш”. In *Актуальные проблемы науки: взгляд студентов* (pp. 297-299).
37. Khairullo, A., & Mohinur, R. (2022). Analysis of Physical Development Indicators. *Eurasian Research Bulletin*, 13, 8-14.
38. Guyokhon, Y., & Mahliyo, A. (2022). O‘SMIR YOSHDAGI BOLALAR NAFAS OLIISH ORGANI KASALLIKLARINI JISMONIY TARBIYA VOSITALARI BILAN DAVOLASH. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 8, 63-72.
39. Rasul, H., & Zulfiyakhon, M. (2022). FEATURES AND IMPORTANCE OF ACROBATIC EXERCISES. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 8, 31-39.
40. Sherzod, I. (2022). THE CONTENT OF THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR THE FORMATION OF FAMILISTIC COMPETENCE IN STUDENTS. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 8, 40-46.
41. Zakhidjon, U., & Odinakhan, B. (2022). METHODS OF EDUCATION OF THE PHYSICAL QUALITIES OF PRE-SCHOOL CHILDREN THROUGH ACTIVITY GAMES. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(10), 145-157.
42. Shoxjaxon, X. (2022, October). HARAКATGA O‘RGATISHNING USLUBIY TAMOIYILLARI. In *E Conference Zone* (pp. 39-51).
43. Rasuljon, X., & Qurvonoy, A. (2022, October). 5-6 SINIF O‘QUVCHILARINING JISMONIY TAYYORGARLIKLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA JISMONIY MASHQLARNING O‘RNI. In *E Conference Zone* (pp. 18-29).
44. Guyokhon, Y. (2022, November). INFLUENCE OF METABOLIC THERAPY ON THE FUNCTIONAL STATE OF ATHLETES. In *E Conference Zone* (pp. 24-33).
45. Avazbek, M. (2022, October). МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ МУАССАСАЛАРИДА HARAКATLI O‘YINLARNI TASHKILLASHNING DIDAKTIK PRINTSIPLARI. In *E Conference Zone* (pp. 32-44).
46. Rasuljon, K., & Nomozbek, M. (2022, November). EDUCATION AND DEVELOPMENT OF PHYSICAL QUALITIES OF YOUNG VOLLEYBALL PLAYERS THROUGH ACTIVE GAMES. In *E Conference Zone* (pp. 14-23).

47. Shoxjaxon, X. (2022, October). TA'LIM JARAYONIDA HARAKATGA O'RGATISHNING METODLARI VA ETAPLARI. In E Conference Zone (pp. 19-31).
48. Азимов, А. М., & Нурьшов, Д. Е. (2011). Системный контроль с использованием методов моделирования в тренировочном процессе единоборцев. Вестник спортивной науки, (6), 63-64.
49. Азимов, А. М., & Нурьшов, Д. Е. (2011). Системный контроль с использованием методов моделирования в тренировочном процессе единоборцев. Вестник спортивной науки, (6), 63-64.
50. Azimov, M. I., & Azimov, A. M. (2013). Способ палатопластики поперечным рассечением мягкого неба с продольным соединением раны у больных с врожденными расщелинами неба. UKRAINIAN JOURNAL OF SURGERY, (1.20), 51-54.
51. Азимов, А., Азимова, М., & Меликузиев, А. (2021). Разработка научных основ подготовки спортивного резерва. Общество и инновации, 2(8/S), 283-286.
52. Азимов, А. М., Меликузиев, А. А., & Азимова, М. К. (2021). Инновационные преобразования в педагогике физической культуры и спорта.
53. Хайдаралиев, Х. Х. (2019). МОТИВАЦИЯ ВЫБОРА ПРОФЕССИИ КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ПАТРИОТИЗМА СОВРЕМЕННЫХ СТУДЕНТОВ. In EUROPEAN RESEARCH: INNOVATION IN SCIENCE, EDUCATION AND TECHNOLOGY (pp. 50-52).
54. Haydaraliev, K. (2019). THE EXPERIENCE OF CHARGES AND FACULTIES USING THE NEW MODERN INFORMATION DISTRIBUTION SYSTEM IN TRAINING. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(6), 28.
55. Хайдаралиев, Х. Х. (2022). РОЛЬ РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ. Academic research in educational sciences, 3(3), 591-599.
56. Ismoilov, S. (2021). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENT THINKING ACTIVITY IN SCHOOL AND FAMILY COOPERATION. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 1209-1212.
57. Ismoilov, S. (2021). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENT THINKING ACTIVITY IN SCHOOL AND FAMILY COOPERATION. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 1209-1212.
58. Ismoilov, S. (2021). Developing A Valued Attitude Towards the Family in Students as A Topical Pedagogical Problem. Zien Journal of Social Sciences and Humanities, 3, 91-93.

59. Ismoilov, S. D. (2022). O 'SMIR YOSHDAGI O 'QUVCHILARDA OILAVIY QADRIYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING O 'ZIGA XOS MUХИМ JIXATLARI. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(5), 96-100.
60. Ismoilov, S. (2021). SPECIFIC FEATURES OF FORMATION OF FAMILY VALUES IN STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 693-696.
61. Туйчиев, А. И., & Сидикова, Г. С. (2022). ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ В РАЗВИТИИ И ВОСПИТАНИИ СОВРЕМЕННОГО ПОДРОСТКА. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(6), 190-198.
62. Ashurali Ibragimovich Tuychiyev (2022). O'QUVCHILARDA INTIZOMIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. Academic research in educational sciences, 3 (2), 896-901.
63. Туйчиев, А. И. (2022). ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ДИСЦИПЛИНАРНЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИГРОВЫХ СРЕДСТВ: уйчиев Ашурали Ибрагимович, Преподаватель Ферганского государственного университета. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (2), 160-162.
64. Туйчиев, А. И., & Сидикова, Г. С. (2022). ОРГАНИЗАЦИЯ ФИЗКУЛЬТУРНООЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. JURNALI, 178.
65. Ibragimovich, T. A. (2022). Game Technologies and their Significance in the Development of Education of a Modern Teenager. Pindus
66. Yuldashev, M. (2021). INNOVATIVE ASPECTS FOR HEALTHY LIFESTYLE FORMATION AND DEVELOPMENT OF SPORTS. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS, 2(05), 102-107.
67. Ma'mirjon, Y., & Saminjon, X. (2022). МАКТАБ YOSHDAGILAR HАRАKАT АKТИVЛIGI (FАOЛLIGI) NING ME'YORI. Conferencea, 75-78.
68. Yuldashev, M., & Qobuljonova, M. (2022). GOALS AND OBJECTIVES OF CHOREOGRAPHIC TRAINING IN GYMNASTICS. Academicia Globe: Inderscience Research, 3(05), 76-81.
69. Hamrakulov, R. (2021). THE IMPORTANCE OF THE ORGANIZATION OF PHYSICAL CULTURAL ACTIVITIES BASED ON ADVANCED PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS, 2(05), 114-119.

70. Khamrakulov, R., & Abduzhalilova, K. (2022). FEATURES OF PHYSICAL EDUCATION IN GRADES 5-6 OF SECONDARY SCHOOL. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(05), 82-90.
71. Р.Хамроқулов, & Н.Мухаммадов. (2022). ВОЛЕЙБОЛЧИЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ СИФАТЛАРИНИ ВА ҲАРАКАТЛИ ҰЙИНЛАР РИВОЖЛАНТИРИШ . *World Scientific Research Journal*, 2(2), 185–192. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/93>
72. Hamroqulov, R., & Nishonov, S. (2022). Methods of increasing physical faiths during the training of football players. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 8, 130-132.
73. Khamrakulov, R., Karakulov, K., & Jabbarov, A. (2019). TECHNOLOGY TO IMPROVE THE DURABILITY OF CONCRETE IN THE DRY HOT CLIMATE OF UZBEKISTAN. *Problems of Architecture and Construction*, 2(1), 74-77.
74. Hamrakulov, R. PEDAGOGICAL BASES OF FORMATION OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TRAINING IN HIGHER EDUCATION SYSTEM.
75. Hamrakulov, R. PEDAGOGICAL BASES OF FORMATION OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TRAINING IN HIGHER EDUCATION SYSTEM.
76. Yakubova, G. K. (2021). MONITORING OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES IN CONDITIONS OF HYPERTHERMIA. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka*, 1(2).
77. Kuchkarovna, Y. G. Y. (2022). Bolalarda Bronxid Kasalligini Davolash Jismoniy Tarbiyasi. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 4, 1-4.